

Afgrøder kan sikres mod bramgæs

Ekspløsiv fremgang for bramgåsen giver markskader, men roerester kan løse en del af problemet

AF SØREN OLSEN
redaktion@m-jylland.dk

Bramgåsen er at let at kende på sit hvide ansigt, som står i skarp kontrast til den sorte hals. For få årtier siden yngede den langt mod nord, i det arktiske Rusland, men i de senere årtier har den spredt sig sydpå, ned gennem Sverige og til Danmark, Tyskland og Holland. Nu er der en bestand på op mod 5.000 par her i landet, langt de fleste dog på Saltholm i Øresund.

Men bestandene på den russiske tundra er også blevet mangedoblet, og på deres træk sydpå, mod det tyske vadehavsområde og Holland, tager flere og flere bramgæs en pause her i Danmark. Det går hårdt ud over den spirende vintersæd på de danske marker, hvor de kan finde på at opholde sig vinteren over. Alene Sydsjælland og Lolland-Falster får besøg af op mod 100.000 gæs, der skal have noget at spise hver dag.

Bramgåsen er fredet efter artsfredningsbekendtgørelsen og med på EU-fuglebeskyttelsesdirektivets bilag 1

○ Almindeligvis lever bramgæs mest af græs om vinteren. FOTO: SØREN OLSEN

: fakta

GÅS ELLER FISK?

I gamle dage vidste man ikke, hvor bramgåsen yngede, og man troede derfor, at den var en slags fisk eller skaldyr, der »klækkede« fra langhalsene. Langhalse er muslingelignende krebsdyr, der tilhører dyregruppen rankefødder. En langhals kunne godt ligne hals og hoved på en bramgås.

Selv længe efter at man fandt ud af, at gåsen var en fugl, fastholdt man ideen om, at den var en fisk. Det betød nemlig, at man i den katolske fastetid kunne tillade sig at spise gås, for den var jo en slags fisk!

BRAMGÅSEN

Vingefang: 120-145 cm

Længde: 58-70 cm

Vægt (han): 1.600-2.000 g

Vægt (hun): 1.500-1.800 g

Antal kuld årligt: 1

Kuld størrelse: 3-5 æg

Rugetid: 24-25 dage

Ungetid: 45 dage

og er derfor totalt jagtfredet. Men da dens fødesøgning rundt på dyrkede marker kan medføre store økonomiske udgifter for landbruget, gives der nu et stigende antal tilladelser til såkaldt regulering på marker, hvor de gør skade.

I Danmark bliver der årligt nedlagt 20.000 bramgæs på den konto. Desuden har man lokalt forsøgt at skræmme gæssene væk på forskellige måder, men det resulterer kun i, at flokkene flyttes rundt, og at man stresser fuglene, hvilket kan være et dyreværnsmæssigt problem. Imens vokser problemer med markskader, og både flysikkerhed og økosystemer påvirkes også af de mange gæs.

Løsning beskytter fuglene

Udfordringerne med ikke bare bramgæs, men også en række andre bestand af andre gåsearter og overvintrende svaner, har fået den mangeårige gåseforsker og professor Jesper Madsen fra Institut for Bioscience ved Aarhus Universitet til at gå i tænkeboksen.

Uden at gå på kompromis med fuglebeskyttelsen hedder løsningen på problemet aflastningsmarker. Det fremgår af rapporten »Regulering af bramgæs som led i en regional gåseforvaltning«, som Jesper Madsen og tre andre forskere fra Aarhus Universitet står bag. På grundlag af en række forsøg i Guldborgsund Kommune (Falster og det østlige Lolland) i 2019-20 kan forskere påvise flere muligheder for at regulere gåsebestandens skader på afgrøder. Rester fra roer er vigtige ingredienser i løsningen.

- I vores undersøgelsesområde er det især bramgåsen, der volder sær-

lige problemer. Den samlede bestand, der yngler i Nordrusland, Østersøområdet og Nordvesteuropa, er steget fra cirka 40.000 fugle i 1970'erne til omkring 1,2-1,4 millioner i dag. Gæssene søger i stigende grad føde på landbrugsarealer, og de har forlænget deres opholdsperiode i overvintningsområdet i Danmark, så de forekommer i hele vinterhalvåret og frem til midten af maj måned, siger Jesper Madsen.

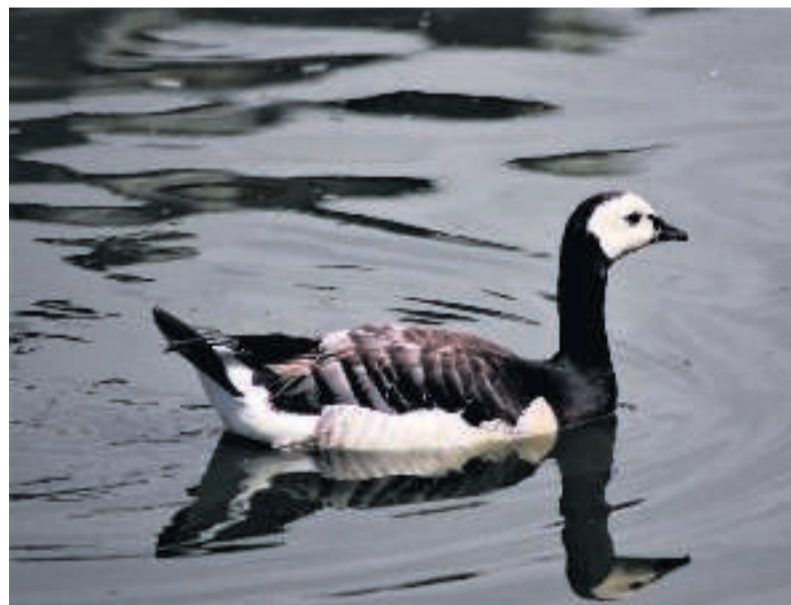
Lokkede med roerester

Forskerne studerede i projektet bramgæssenes brug af området og deres adfærd, føde- og energiindtag. Desuden lavede de forsøg med forskellige afværgemetoder og såkaldte aflastningsmarker med rester fra roehøsten, hvor gæs og svaner fik lov til at søge føde i fred.

- Det viste sig, at bramgæssene fik langt højere daglig energioptagelse ved at søge føde på roerester end på almindelig vinterhvede, og aflastningsmarker med roerester tiltrak et stort antal forskellige gåsearter og sangsvaner efter roeoptygningen om efteråret og frem til senvinteren. Først herefter gik især bramgæssene over på marker med vinterafgrøder og frøgræs, efterhånden som roeresterne blev spist, fortæller Jesper Madsen og fortsætter:

- Først hen på foråret foretrak bramgæssene at søge føde på græsmarker og strandenge, som egentlig er deres naturlige fødeområder.

Men fordi mange enge er blevet opdyrket eller er groet til, er en stor del af gæssene søgt over på marker med afgrøder. Så ud over aflastnings-

marker med roerester er der behov for genopretning af strandenge, så man effektivt kan holde fuglene væk fra de opdyrkede arealer.

Undersøgelsen et vigtigt bidrag til en vidensbaseret forvaltning af gåsebestandene, og dens forslag vil kunne anvendes andre steder i Danmark. For eksempel i Vestjylland, hvor man har lignende udfordringer med store fugleflokke på markerne.

Jesper Madsen og hans kolleger fortsætter derfor undersøgelsen for at se på, hvordan man effektivt kan kombinere udlægning af aflastningsmarker og bortskræmning på de omkringliggende afgrøder.

Denne undersøgelse bliver finansieret af 15. Juni Fonden.

○ Bramgåsens sort-hvide fjerdragt gør den let at kende. FOTO: SØREN OLSEN